

WYŻSZE SEMINARIUM ARCYBISKUPIE IM. BENEDYKTA XV W GENUI

Seminarium duchowne jest instytucją, która kształci przyszłych prezbiterów w służbie diecezji¹. Genueńskie Wyższe Seminarium Arcybiskupie zostało założone w 1575 r. przez abpa Cipriano Pallavicino². W 1869 r. Giacomo della Chiesa, przyszły papież Benedykt XV, rozpoczął naukę w będącym częścią seminarium liceum (jako uczeń z zewnątrz tj. mieszkający poza konwiktem): obecnie Wyższe Seminarium Arcybiskupie w Righi nosi jego imię. W seminarium mieści się też genueńska sekcja Wydziału Teologicznego Włoch Północnych³ oraz Biblioteka diecezjalna im. Luigiiego Roby.

Od swego założenia do połowy następnego stulecia seminarium diecezjalne miało różne prowizoryczne lokalizacje, po czym ustabilizowało się w dwóch budynkach: w pałacu przy via Porta d'Archi (1657–1970) i budynku w dzielnicy Righi (od 1970 r. do dziś).

W latach 1654–1657, dzięki wkładowi abpa Stefano Durazzo⁴ i licznych dobrodziejów, w tym Emanuele Brignole⁵, wybudowano duży pałac przy via Porta d'Archi, u podnóża wzgórza Carignano, w tamtym czasie na obrzeżach miasta. W tymże budynku, zaprojektowanym przez Gerolamo Gandolfo, zbudowanym w celowo stonowanym stylu, bez jakiegokolwiek przesady czy pompy⁶, seminarium duchowne miało swoją siedzibę przez trzy wieki, od 1657 do 1970 roku.

W 1970 roku seminarium zostało przeniesione do nowej siedziby. Zabytkowy budynek przy via Porta d'Archi, który pozostawał w stanie zaniedbania do połowy lat osiemdziesiątych XX w., został przez zarząd miasta Genua przeznaczony na siedzibę Biblioteki miejskiej, która osiedliła się tam w 1998 roku, po długiej renowacji budynku.

¹ W następstwie dekretu Soboru Trydenckiego *Cum adolescentium aetas* z 1563 r. ustanawiającego, że formacja kapłanów powinna odbywać się w specjalnie przeznaczonych do tego szkołach.

² Arcybiskup metropolita genueński w latach 1667–1686.

³ Główna siedziba w Mediolanie.

⁴ Arcybiskup metropolita genueński w latach 1635–1664, kardynał.

⁵ Emanuele Brignole (1617–1678), znakomity genueńczyk, szlachcic, filantrop, założyciel imponującego jak na swoje czasy przytułku dla ubogich *Albergo dei Poveri*.

⁶ *Sobrio genovese*, przysłowiowo trzeźwy i oszczędny styl życia genueńczyków przejawiający się we wszystkich jego dziedzinach, również i w sztuce; nierzadko słyszy się we Włoszech: *sobrio/tirchio come un genovese* (= oszczędny/skąpy jak genueńczyk).

BUDYNEK W DZIELNICY RIGHI

Nowe Wyższe Seminarium Duchowne dominuje nad historycznym centrum Genui i położone jest w dawnym parku Villa Quartara. Znajduje się na wyżynach Righi pod numerem 104 przy Salita Emanuele Cavallo, kod pocztowy 16136. Dzielnica Righi jest częścią Pierwszego Okręgu Dzielnicowego Centrum-Wschód⁷.

Pagórkowata dzielnica Righi znajduje się na wysokości 302 m n.p.m., na grzbiecie oddzielającym dolinę Lagaccio od doliny Bisagno. Ciągnie się przez nią fragment XVII-wiecznych fortyfikacji miejskich, tzw. Nowych Murów zbudowanych około 1632 roku. To doskonały punkt widokowy i tradycyjny cel wycieczek genueńczyków i turystów. Rozlegają się stąd widoki na miasto, port, dolinę Bisagno i riwierę, tj. Wybrzeże Liguryjskie.

Villa Quartara to położony na zboczach dzielnicy Righi park z XIX-wieczną willą w stylu eklektycznym, подарowany w 1965 r. archidiecezji Genui, która wykorzystwała go jako miejsce seminarium, rozpoczynając budowę nowego budynku wewnątrz parku.

Teren pod budowę nowego seminarium został wybrany mając na względzie spokój okolicy i zdrowy klimat⁸. Wzięto również pod uwagę rozległe tereny zielone i zalesiony park, w którym miał powstać nowy budynek, a zarazem niewielką odległość od centrum miasta i katedry⁹.

Wybudowany pod koniec lat sześćdziesiątych XX w. budynek ma plan litery „C”. Kaplica, z dużą fasadą w kształcie widocznego z daleka żagla, stanowi łącznik między dwoma obszernymi skrzydłami budynku. Wzniesione w latach licznych powołań kapłańskich, nowe seminarium zostało zaprojektowane na przyjęcie stu seminarzystów. Dziś, oczywiście, świeci pustkami. Kompleks usytuowany wysoko na wzgórzu Righi jest dobrze widoczny z wielu punktów miasta. Główny taras seminarium skierowany jest wprost na miasto i port, jak gdyby wskazywał na pragnienie archidiecezji w Genui, by poprzez pracę przyszłych księży przemawiać wprost do serca portowego miasta.

Teren seminarium archidiecezjalnego graniczy od wschodu z willą św. Ignacego, w której mieści się nowicjat ojców jezuitów. Od zachodu graniczy z klasztorem siostr karmelitanek.

Przejęcie ze starej do nowej struktury nastąpiło w 1970 r., gdy rektorem seminarium był ks. Luigi Roba. Swoją posługę kontynuował do 1980 r., kiedy to abp Giuseppe kard. Siri¹⁰ zaważał na to stanowisko ks. Luigiiego Borzone’a. Od 2005 r. rektorem był ks. Michele Cavallero. Jego następcą jest od 2021 r. ks. Francesco Fully Doragrossa.

Edukacja w Wyższym Seminarium Arcybiskupim w Genui przebiega na dwóch poziomach: dwuletni cykl filozoficzny (= *biennio*) i czteroletni cykl teologiczny

⁷ I-mo Municipio Centro-Est.

⁸ Zapewnione dzięki umiarkowanemu oddaleniu od ruchu kołowego.

⁹ Kryteria, o których należy pamiętać przy budowie nowego Seminarium, wskazał abp Giuseppe Sri, który od początku chciał być świadomy postępu prac i przyglądał się im z metodyczną starannością.

¹⁰ Arcybiskup metropolita genueński w latach 1946–1987, kardynał.

(= *quadriennio*). Przewidziany jest rok propedeutyczny jako rok wstępny dla rozznania powołania kapłańskiego (*praeseminarium*). Alumni ostatniego, czwartego roku teologii, udają się do parafii w ramach rocznej posługi duszpasterskiej. Wszyscy alumni mieszkają razem w konwiktie seminarium. W roku akademickim 2022/2023 seminarium kształci dziewięciu alumnów pochodzących z archidiecezji genueńskiej: na roku propedeutycznym nie ma żadnej osoby, cykl filozofii realizują dwie osoby, cykl teologii pięć osób. Dwie osoby biorą udział w praktykach duszpasterskich w ramach ostatniego, szóstego roku kształcenia.

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY

Genueński oddział zamiejscowy Wydziału Teologicznego Włoch¹¹ do celów dydaktycznych obszernych budynków seminarium w Righi, w przeciwnym razie niewykorzystanych. Rektorem sekcji genueńskiej jest opat prof. Davide Bernini¹². W roku akademickim 2022/2023 kształci się na Wydziale w Genui 27 studentów. Społeczność studencką tworzy dziesięć wspólnot kościelnych oraz nieliczni świeccy. Wspólnoty kościelne to: Seminarium Arcybiskupie diecezji Genua, Seminarium Biskupie diecezji Savona-Noli, Seminarium Biskupie diecezji Chiavari, Seminarium Biskupie diecezji Albenga-Imperia, Seminarium Biskupie diecezji La Spezia-Sarzana-Brugnato, Zakon Karmelitanów Bosych OCD, Zakon Braci Mniejszych Kapucynów OFM^{Cap}, Zakon Klarysek Chrystusa Zmartwychwstałego, Towarzystwo Jezusowe SJ, Benedyktyni Kongregacji Subiaco-Cassino OSB. Cykl dydaktyczny obejmuje wykłady podstawowe rokroczne i cykliczne w ramach triennium.

BIBLIOTEKA DIECEZJALNA

Mieszcząca się w seminarium Biblioteka diecezjalna jest połączona z nim od momentu jego założenia. Pierwotna ksiąźnica wzbogacała się na przestrzeni lat, również dzięki zapisom arcybiskupów genueńskich. Do najbardziej znaczących należą 6000 tomów pozostawionych w 1828 r. przez abpa Giuseppe Marię Spinę¹³ oraz te podarowane przez papieża Benedykta XV w 1920 r. Obecnie Biblioteka liczy ponad 140 tys. woluminów i kilka tysięcy broszur o tematyce teologicznej i religijnej, a także liczne publikacje dotyczące historii kościelnej genueńskiej i liguryjskiej. Prenumeruje ponad 100 tytułów czasopism, które obejmują czasopisma włoskie i zagraniczne. Zachowało się w niej wiele tomów z XVI i XVII wieku oraz spora liczba inkunabułów.

¹¹ Facoltà Teologica dell'Italia Settentrionale. Sezione parallela del Seminario Arcivescovile di Genova.

¹² Opat Dawid Bernini jest kapłanem diecezjalnym archidiecezji genueńskiej; jest tzw. opatem miejskim: jest to godność tytularna przysługująca prezbiterom stojącym na czele jednostki kościelnej, parafii bądź kościoła rektorskiego, będącej ongiś opactwem i dającej przez to swemu gospodarzowi niektóre przywileje tytularne i liturgiczne; tytuł opata traci się wraz z przeniesieniem na inną placówkę (nie obowiązuje tu zasada *semel abbas, semper abbas*).

¹³ Arcybiskup metropolita genueński w latach 1802–1816, kardynał.

Biblioteka dedykowana jest ks. Luigiemu Robie¹⁴, wybitnej postaci spośród duchowieństwa genueńskiego.

INNE WYBRANE INICJATYWY

Kaplica seminarium gości liturgiczną inicjatywę powołaniową o nazwie „Światło w ciemności”¹⁵. W każdy pierwszy czwartek miesiąca wieczorem, o godz. 21:00, rozpoczyna się modlitewne czuwanie eucharystyczne. Cieszy się ono umiarkowanym zainteresowaniem duchowieństwa i wiernych.

Alumni seminarium wydają periodyk nieregularny *Fides Nostra* w liczbie czterech/pięciu w ciągu roku. Ma format A5, liczy kilkanaście stron i zawiera artykuły dotyczące aktualności z życia wspólnoty seminaryjnej.

Inicjatywą diecezjalnego duszpasterstwa migrantów była czasowa pomoc udzielona uchodźcom afgańskim. Trzy afgańskie rodziny przybyły do Genui 31 sierpnia 2021 r. i w porozumieniu z Prefekturą Miasta Genua znalazły schronienie w seminarium arcybiskupim. W sumie 20 osób, rodziców, małych dzieci i dziadków, zostało przyjętych w przystosowanych do tego celu salach, dzięki działaniom skoordynowanym przez Caritas diecezjalną¹⁶ i dzięki natychmiastowej dostępności zaoferowanej miastu przez Rektorat seminarium duchownego.

ŹRÓDŁA

Arcidiocesi di Genova. Annuario 2017. Acura Della Cancelleria Della Curia Arcivescovile, Genova 2017.

Facoltà Teologica dell'Italia Settentrionale. Sezione parallela del Seminario Arcivescovile di Genova. Annuario Accademico 2022–2023, Genova 2022.

Chiesa di Genova (oficjalna strona internetowa Archidiecezji Genueńskiej), <https://www.chiesadigenova.it/> (dostęp 5.10.2022)

Rozmowa z ks. Franciszkiem Fullym Doragrossą, rektorem Wyższego Seminarium Arcybiskupiego w Genui.

Rozmowa z ks. Michałem Cavallero, byłym rektorem Wyższego Seminarium Arcybiskupiego w Genui.

Rozmowa z ks. Dawidem Berninim, rektorem genueńskiego oddziału zamiejscowego Wydziału Teologicznego Włoch Północnych w Mediolanie.

Ks. mgr Artur Woźniak

Archidiecezja Genueńska

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8832-0943>

¹⁴ Genueńczyk, żył w latach 1913–1995, przez 26 lat sprawował funkcję rektora Wyższego Seminarium Arcybiskupiego w Genui (do 1980 r.).

¹⁵ *Luce nella Notte*.

¹⁶ Caritas diecezji Genua obejmuje dzieła pomocy społecznej, m.in. Fundację *Auxilium* i Kooperatywę Społeczną *Il Melograno* oraz działających w ich ramach pracowników socjalnych i lekarzy-wolontariuszy.